

AMPUMARADAN LUPAOPAS
ASKO LAMPINEN

SISÄLLYS

1	OPPAAN LUKIJALLE	3
2	AMPUMARATOJEN OMISTAJAT JA KÄYTTÖTARVE	5
2.1	METSÄSTYSAMMUNTA.....	5
2.2	URHEILUAMMUNTA.....	6
2.3	LAKISÄÄTEINEN TARVE	7
2.4	MUUT KÄYTTÄJÄT	8
3	LUVAT JA LUPAVIRANOMAISET	9
3.1	KUNNAT JA KAAVOITUS.....	9
3.2	KUNNAN YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	10
3.3	ELINKEINOLIIKENNEYMPÄRISTÖ-KESKUS	11
3.4	POLIISIVIRANOMAISET	11
4	YMPÄRISTÖ- JA TURVALLISUUSSELVITYKSET	13
4.1	MAAPERÄ JA POHJAVESITUTKIMUKSET.....	13
4.2	MELUTUTKIMUKSET	14
4.3	TURVALLISUUS KATSAUS	15
5	YHTEENVETO- JA MUISTILISTA	17
5.1	AMPUMARADAN OMISTAJA JA KÄYTTÄJÄ.....	17
5.2	MUISTILISTA AMPUMARADAN OMISTAJALLE TAI KÄYTTÄJÄLLE	18
	LÄHTEET	19

1 OPPAAN LUKIJALLE

Ampumaratoja käyttäviä on Suomessa yli 300 000 metsästäjää ja ammunnanharrastajaa. Jokaisessa kunnassa on vähintään yksi toimiva ampumarata. Suomessa on kuitenkin rekisteröity jopa 2 500 ampumarataa, joista suurin osa on pieniä ja vähällä käytöllä. Ampumaratoja tarvitaan ensisijaisesti osoittamaan näyttökokeella metsästykseseen liittyvän ampumataidon. Ampumataidon parantumisen ohella aseenkäsittelyn turvallisuus lisääntyy ja riistaeläinten tarpeeton haavoittaminen vähenee. Ampumaratoja käyttävät myös viranomaiset ja maanpuolustusjärjestöt, jotka ylläpitävät ampumataitoja sekä järjestävät jäsenilleen kilpailutapahtumia.

Ampumaratojen lupaprosessit ovat aiheuttaneet useiden vuosien ajan pitkiä ja taloudellisesti raskaita oikeusprosesseja ampumaratojen omistajille. Ampumarataverkoston harveneminen edesauttaa myös uusia ympäristöuhkia lisääntyvien liikenteenpäästöjen takia. Uusien epävirallisten ampumaratojen seurauksena syntyy uusia ympäristö- ja turvallisuusriski alueita. Sulkemispäätösten seurauksena ampumarajoittelu siirtyy muille kuin virallisille ampumaradoille. Lisäksi ampumarajoittelun turvallisuus ja turvallisen aseenkäsittelyn kouluttaminen käy entistä vaikeammaksi. Ampumaradoilla tapahtuvan turvallisen aseenkäsittelyn ja metsästyksessä tarvittavan hyvän ampumataidon vapaaehtoinen kehittäminen voi vaarantua tai jopa loppua kokonaan niissä kunnissa, joista ampumarata lakkautetaan.

Ampumaurheilu on viime aikoina ollut suomalaisessa huippu-urheilussa yksi menestyneimmistä urheilulajeista. Ampumaurheilun ja metsästysammunnan turvana on ollut ampumarataverkoston kattavuus. Verkosto on mahdollistanut uusien metsästäjien ja nuorien ampumaurheilijoiden mahdollisuuden harjoitteluun omalla lähialueen ampumaradalla. Lähialueen ampumaradat mahdollistavat myös nuorten metsästäjien turvallisen aseenkäsittelyn kouluttamisen ja ampumataidon kehittämisen, unohtamatta tärkeää asennekasvatusta ampuma-aseita kohtaan.

Valtakunnallisessa ja kunnallisessa päätöksentekoprosesseissa mukana olevat ympäristöviranomaiset ja luottamusmiehet ovat vastuullisilla ja tärkeillä paikoilla, päättäessään ampumaratojen sijainnista ja lukumääristä. Ampumaratoja ollaan lakkauttamassa monestakin eri syystä, jolloin myös kokonaisnäkemys jää eri viranomaisilta ja luottamusmiehiltä näkemättä. Ampumaratooppaan tavoitteena on esittää eri sidosryhmille, omistajille sekä ampumaratojen eri käyttäjäryhmille kokonaisnäkemys ampumaratojen tarpeesta ja monipuolisesta käytöstä suomalaisessa yhteiskunnassa. Suomessa on yli 1.5 miljoonaa ampumaa-asetta ja valtaosa aseista on hankittu metsästystarkoitukseen. Yleisin metsästyskäyttöön hankittu ase on haulikko, jota käytetään pienriistan metsästyksessä. Haulikko on myös nuorten metsästäjien ensimmäinen asehankinta.

Ampumaratojen suurin ongelma on yleensä haulikkoratojen ympäristölupakysymykset. Ampumaradan maaperään kertyvä lyijy on asiantuntijoiden mukaan pääkysymys, jolle ei löydy aina tutkimallakaan yksiselitteistä vastausta, milloin maaperä on rakenteeltaan sen tyyppinen, joka aiheuttaisi metallien liukenemistä pohjavesiin. Ampumaradan kaavoitusmerkinnät, melu ja turvallisuusseikat ovat asioita, jotka nousevat myös esille lupaprosesseissa. Ympäristöministeriö on myös huomannut kyseiset ajankohtaiset ongelmat ja on tällä hetkellä perustamassa toimikuntaa selvittämään ja yhdenmukaistamaan lupahakuperusteita yhteneväiseksi, koskemaan kaikkia suomen ampumaratoja.

On ilmennyt lukuisia ampumaratojen ympäristölupa tapauksia, jotka ovat siirtyneet riitatapauksina oikeusasteisiin. Kuten esimerkiksi ei ole tarkistettu maakuntakaavan merkintöjä. Näissä tapauksissa vuosikymmeniä kunnan alueella sijainnutta ampumarataa ei ole merkitty kaavaan. Pohjavesiluokitusta on myös muutettu kertomatta siitä kunnalle ja ampumaradan omistajalle. Turvallisuuslausuntoja voivat antaa myös ympäristöviranomaiset, vaikka selkeästi turvallisuuslausunnot kuuluisivat poliisiviranomaisille. On siis oltava yhteydessä tiiviisti moniin viranomaistahoihin ja aluepolitiikan luottamushenkilöihin päin.

2 AMPUMARATOJEN OMISTAJAT JA KÄYTTÖTARVE

Ampumaratoja omistavat riistanhoitoyhdistykset, metsästysseurat, ampumaseurat, puolustusvoimat sekä yksityiset tahot. Ampumaradan omistajissa ja harrastajissa on usein mukana usean eri alan ammattilaisia. Näitä ammattitaitoresursseja kannattaa käyttää hyväksi ampumaradan kehittämisessä ja lupahakuprosesseissa. Ampumaradan käyttäjät ovat usein ampumaratojen omistajia ja ennen kaikkea eri ampumaurheilun ja metsästäjälaittojen jäseniä. Yksittäinen radan käyttäjä ei aina kuitenkaan näe aina kokonaisuutta kuinka monikäyttöinen ja monipuolinen on ampumarata-alue. Käyttäjryhmiä on lukuisia ja tähän on pyritty kokoamaan tiivistetysti suurimmat ja tärkeimmät ryhmät, jotka käyttävät joka vuosi ampumaratoja harjoitteluun, ampumakokeisiin, virkistyskäyttöön ja kilpailutapahtumiin.

Ampumaratojen käyttäjien ja omistajien olisi syytä tarkastella ratoja kokonaisuutena ja olla mukana kehittämässä ampumaratojen turvallisuutta ja ympäristökasvatusta harrastajien keskuudessa. Ampumaratojen laajentamisessa tulee ottaa huomioon myös ympäristölupaprosessi, kaavoitus, melu ja turvallisuusnäkökanta. Rataverkoston rapistuminen ja ratojen lukumäärän vähentyminen sen sijaan aiheuttaisi epäsuotuisan kehityksen myötä paluun vanhanaikaisiin epävirallisiin harjoitteluolosuhteisiin sekä katkaisisi hyvän kehityksen ampumataitojen ja turvallisen ase käsittelyn perusteisiin.

2.1 Metsästysammunta

Metsästysammunnan harrastusta on kehittänyt ja ylläpitänyt Suomen Metsästäjäliitto. Metsästäjäliitto järjestää vuosittain suomen suurimmat kilpailut eli metsästysammunnan suomenmestaruuskilpailut, joihin osallistuu joka vuosi 1500- 2000 kilpailijaa. Metsästäjäliitto järjestää myös osallistumismääriltään mittavia hirvenjuoksun ja hirvenhiihdon paikallisia kilpailuja sekä suomenmestaruuskilpailuja.

Metsästäjäliiton toimintaan kuuluu myös pohjoismaisten metsästysseuran ja eurooppalaisen metsästysseuran kilpailut sekä edellä mainittujen kilpailujen arvokisoja. Lisäksi Metsästäjäliitto järjestää lukuisia harjoitus-, alue- ja karsintakilpailuja, joihin soveltuvat hyvin pienet ampumaradat. Suomenmestaruuskilpailuihin tarvitaan yleensä kolme metsästyshaulikkorataa ja kolme metsästystraprataa sekä kaksi liikkuvanhirvenrataa ja yksi 100 metrin ampumamatkan luodikkorata.

Metsästys ja kalastusliiton vuosittainen kilpailutarjonta kohdistuu omille jäsenille tarkoitettuihin SM kilpailuihin. Ratakapasiteetiksi riittää hyvin yksi metsästyshaulikko- ja metsästystraprata sekä yksi liikkuvanhirvenrata ja luodikkorata. Kanakoirayhdistykset käyttävät myös aktiivisesti maakuntien pieniä ampumaratoja, erityisesti jäsenten ampumataitojen parantamiseksi. Yhdistykset eivät järjestä kovinkaan paljon kilpailutoimintaa vaan keskittyvät ampumataitojen kohentamiseen. Yhdistykset käyttävät myös ampumaratojen muita tiloja kokoontumisiin sekä koirankoulutus- ja kilpailutoimintaan. Riistapolkuammunnat ovat myös metsästäjille hyvä keino harjoitella metsästystä mukailien todentuntuista metsästystilannetta. Sporting ja sporting-compact kilpailujen ohessa tehty harjoittelu kehittää myös erinomaisesti metsästyksessä tarvittavia ampumataitoja.

2.2 Urheiluammunta

Ampumaurheilu on noussut yhdeksi menestyneimmäksi urheilulajiksi 2000-luvulla. Ampumaurheilun menestys on tuonut myös lisää harrastajia harrastus- ja kilpailutoimintaan kansainvälisen arvokisamenestyksen johdosta. Ampumaurheiluliitto on merkittävin urheiluammunnan liitto, joka järjestää kansallista ja kansainvälistä ampumaurheilu toimintaa. Ampumaurheiluliiton lajit kattavat kaikki ryhmät haulikkolajeista ilma-aseisiin. Ampumaurheilutoimintaa järjestetään myös reserviläisliitossa ja poliisiurheiluliitossa. Reserviläisurheiluliitto ja poliisiurheiluliitossa ampumaurheilu painottuu luotilajeihin ja pistoolilajeihin sekä vähäisissä määrin haulikkolajeihin. Poliisi- ja

reserviläisharrastajista on noussut myös useita kansainvälisentason urheilijoita suomen maajoukkueeseen.

Ampumaurheiluliiton lajeissa ampumaradat ovat yleensä suurempia kuin metsästäjäliitossa. Usein kuitenkin metsästysammunnassa ja urheiluammunnassa käytetään samoja ampumaratoja. Urheiluammunnassa laukaisumäärät ovat yleensä suuremmat yhtä kilpailijaa kohden, jolloin kilpailut voivat kestää useita päiviä. Ampumaurheilu-, poliisiurheilu- ja reserviläisurheiluliiton ratakokonaisuudessa luotilajien osalta suorituspaikkojen määrä riippuu ampumalajeista ja käytettävistä ampumamatkoista, jotka lisäävät esimerkiksi tarvittavien ampumakatosten määriä. Haulikkolajeja on kaksoistrap, kansallinentrap, automaattitrap, olympiatrap, skeet, sporting ja kompak-sporting. Haulikkolajeissa kolme olympiatraprataa ja kolme skeetrataa, sekä Kompak-sportingradat antavat mahdollisuuden järjestää kansallisia ja kansainvälisiä arvokisoja. Luotilajeja on useita erityyppisiä johtuen aseiden tyypistä, kaliiberista, kilpailumuodosta ja matkasta. Pääryhmät ovat ilma-aseet, pistoolit, kiväärit ja pienoiskiväärit.

2.3 Lakisääteinen tarve

Sodan jälkeen, ampumaratojen perustamisen yksi tärkeimmistä syistä on ollut hirvenmetsästyksen takia kehitetty näyttökoe. Näyttökoe osoittaa ampumataidon ja metsästysaseen turvallisen käytön hirvenmetsästyksessä. Näyttökoe antaa valmiuksia turvalliseen seuruemetsästykseseen ja muiden maastossa liikkuvien henkilöiden turvallisuuden huomioimiseksi. Näyttökokeita on kolme erityyppistä. Näitä ovat pienet hirvieläimet, suuret hirvieläimet ja karhukoe. Aikaisemmin hirvikokeessa oli myös liikkuvanhirvenkuvio mutta nykyisin näyttö annetaan paikallaan olevaan hirvikuvioon. Metsästäjät harjoittelevat kuitenkin usein seurojen taholta vapaaehtoisen harjoittelun ja kilpailuharrastuksen takia liikkuvaan hirvikuvioon. Karhukokeen suorittaminen antaa mahdollisuuden metsästää karhujen lisäksi pieniä ja suuria hirvieläimiä.

Lakisääteinen tarve elää koko ajan metsästyksen luonteen muuttumisen takia ja riistakantojen kasvun sekä uusien riistaeläimien ilmaantumisen myötä.

Kanalinnun metsästyksen suosio on kasvattanut haulikkoammunnan suosiota ja lisännyt haulikkoratojen tarvetta. Ampuma-aselain myötä metsästys ja ampumaharjoittelun osoittaminen viranomaisille ampuma-aselupien lupaprosessissa on asettamassa myös suuria muutospaineita aktiiviharrastajille ja kouluttajille. Uudet lakiasetukset asettavat haasteita ja avoimia kysymyksiä myös ampumaratojen lakkauttamisaikeille.

2.4 Muut käyttäjät

Poliisien vapaaehtoinen ampumaharjoittelu on ulkoampumaradoilla tapahtuvaa luoti- ja haulilajien harjoittelua. Poliisit käyttävät eri maakuntien ampumaratoja, joista löytyy usean ampumalajin harjoittelumahdollisuus. Reserviläisjärjestöt ja vapaaehtoisen maanpuolustuksen järjestöt käyttävät maakuntien ampumaratoja maanpuolustustaitojen harjoitteluun. Reserviläiset käyttävät pääsääntöisesti luotiratoja pistooli- ja kiväärilajien harjoitteluun. Satunnaiset kävijät tutustuvat ampumaurheiluun oman perheenjäsenen tai ystävien kanssa. Radoilla on nähty myös tutustujia työpaikan, koulujen ja polttariporukoiden taholta. Ampumaratoja käyttävät lisäksi ampumahiihtäjät ja muut yksittäisten erikoislajien harrastajat kuten mustaruudin- ja kasa-ammunnan harrastajat. Metsästysaseisiin tutustuminen ja aseiden kohdistaminen tapahtuu yleensä kotipaikkakunnan ampumaradalla, mutta myös muuttoliike suuriin asutuskeskuksiin aiheuttanee käytön siirtymistä muille ampumaradoille.

3 LUVAT JA LUPAVIRANOMAISET

Ampumaratojen tämänhetkiset lupahakuprojektit ovat muutoksessa ja se näkyy erityisesti koko suomen alueella ampumaratataapausten lisääntymisenä eri oikeusasteissa. Ampumaratoihin kohdistuvat lait ovat usean eri viranomaisen alaisuudessa. Monet ampumaratoja koskevat lait ovat vanhentuneet käsittämään nykyaikaista metsästys-, ampumaharrastus- ja urheiluammuntaa. Nähtävissä on myös yksittäisen viranomaistahon tavoitteenasettelu, jossa tavoitellaan yhdenluukun palvelu periaatetta. Yhden viranomaisen periaate on haastava ja asettaa ammattitaidon ja vastuukysymykset uudelle haasteelliselle tasolle.

3.1 Kunnat ja kaavoitus

Kuntien rooli ampumaratojen ympäristölupaprosessissa ja ampumaratojen säilyttämisessä sekä rakentamisessa kunnan alueelle on merkittävä ja tulee kasvamaan edelleen. Kunnan kaavoituspolitiikka ja osallistuminen maakuntakaavan huolelliseen laadintaan sekä kaavoitusten jatkuva tarkastaminen ovat tärkeää, jotta ampumaradat merkitään ja säilytetään kaavassa. Kaavoituksessa on syytä myös erityisesti seurata asutuksen kaavoitusta ja pyrkiä ottamaan huomioon ampumaradan tuottama melu ja turvallisuusseikat ennakkoon.

Kuntien on myös otettava huomioon mahdollinen taloudellinen menoerä ampumaradan sulkemisen jälkeen tarvittavilla puhdistustoimilla. Ympäristölain mukaan ampumaradan puhdistus kuuluisi ampumaradan omistajalle. Käytännössä radan puhdistamisen osoittaminen on vaikeaa järjestötoiminnasta johtuen sekä järjestöjen vähävaraisuuden takia. Jos kunnan alueella oleva ampumarata joudutaan sulkemaan esimerkiksi kaavoitusongelman takia, kunnalle voi tulla huomattavia lisämaksuja ampumaradan lakkautuksen ja puhdistamisen takia.

Kuntien olisi pyrittävä säilyttämään nykyinen ampumarata kunnan alueella, jos ei ole selkeästi osoitettu ympäristöriskin mahdollisuutta tutkimusten jälkeen.

Kunnan taloudelliset investoinnit voivat nousta unohdusten ja huolimattomuuden seurauksena mittaviksi. Kuntien olisi myös pohdittava urheilun ja liikunnan näkökulmasta kuuluuko ampumaurheilu- ja metsästysammunta liikuntapaikkarakentamiseen. Huomattava osa kunnan asukkaista omistaa metsästysaseen ja metsästyskortin jolloin kunnan päätösten vaikutukset koskevat isoa kuntalaisryhmää. Kunnan rooli ampumaradan lakkauttamisen jälkeen on myös huomattava, paikka uudelle ampumaradalle on myös kunnan etu ja vastuukysymys jota ei voi sivuuttaa, vaikka ampumaradat eivät kuuluisi kunnan peruspalveluihin.

3.2 Kunnan ympäristölautakunta

Kunnan ympäristölautakunnan rooli ympäristölupapäätöksessä on ratkaiseva ampumaradalle myönnettävälle luvulle. Ympäristölautakunnan jäsenten olisi syytä perehtyä ampumaradan tutkimustuloksiin huolellisesti, jotta ampumaradan lupahakijoiden tasapuolinen kohtelu voisi toteutua. Ympäristölautakunta voi olla myös usean kunnan yhteinen jolloin ympäristöviranomaiset valmistelevat kokousta varten päätettäväksi tulevat asiat, joihin eri kunnista tulevat luottamusmiehet antavat mielipiteensä asiasta joko yksimielisesti tai äänestäen asiasta.

Ympäristölautakunnan tulisi ottaa aktiivinen rooli ampumaratojen lupaehtojen tarkasteluun. Paikallinen sopiminen muista kuin ympäristösuojelun asioista, kuten turvallisuus ja kaavoitusmerkinnöistä voitaisiin sopia paikallisesti ilman mittavia oikeustoimia. Ympäristövirkamiesten ja lautakunnan jäsenten sääntöihin kuuluu kuulemistilaisuudet ja keskustelutapaamiset ampumaradan lupaprosessissa olevien ampumaradan omistajien kanssa. Ympäristöministeriö on huomionnut ympäristölupapäätöksien lupaehdoissa ja myöntämisperusteissa poikkeamia, joiden takia lupaprosessia pyritään selkeyttämään ja yhdenmukaistamaan uusilla ohjeilla. Asiantuntijatoimikunnan kehittämiskeskustelut uusista ohjeistoista ja lupaprosessin ohjeista alkavat

keväällä 2010. Toimikunnan istuntoihin osallistuvat eri sidosryhmät, joita asiat läheisesti koskettavat ja kenen luottamus- ja virkamiehen vastuualueisiin asiat kuuluvat. Erityisesti turvallisuusasioiden lausunnot antavat aihetta kysyä mitkä ovat ympäristölautakunnan vastuualueet?

3.3 Elinkeinoliikenneympäristö-keskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristöosaston tehtävänä on seurata lupaprosesseja ja antaa ohjaavia lausuntoja ympäristölautakunnille sekä kuntien ympäristöviranomaisille. Ympäristöosasto seuraa myös yleistä etua ympäristösuojelun ja kaavoituksen osalta. Ympäristöosasto edustaa valtion paikallista viranomaista. Maakuntakaavoituksen valmistuttua, paikalliset viranomaiset tarkastelevat noudattaako kaava yleistä valtakunnallista linjaa ympäristösuojelun ja maankäytön osalta. Ympäristöministeriö vahvistaa kaavan paikallisen Ely- keskuksen lausuntojen pohjalta. Ely- keskuksen rooli ampumaratojen ympäristölupaprosesseissa on vähentynyt. Keskus seuraa kuitenkin noudatetaanko lupaprosessissa yleistä lakia. Ely- keskus tekee myös päätökset, jos ampumarata lakkautetaan ja ympäristöriskin takia ampumarata-alue pitää puhdistaa.

3.4 Poliisiviranomaiset

Poliisiviranomaiset tarkistavat pyydettyä vanhojen ja uusien ampumaratojen yleisen turvallisuuden näkökannalta. Turvallisuutta tarkistellaan rikoslain näkökannalta. Lakia ampumaradan tarkastukseen ei tällä hetkellä ole erikseen olemassa. Poliisiviranomaiset ottavat kantaa erityisesti kimmokevaaran mahdollisuuksiin ja suosittelevat varoituskylltien asentamista ampumaradan maastoon sivullisten henkilöiden varoittamiseksi sekä yleisestä vaarasta liikkua ampumaradalla. Yleisestä vaarasta merkitään kilpailujen yhteydessä esimerkiksi lipputankoon nostettavalla punaisella varoituslipulla. Turvallisuusaidan ja puomien tarpeesta myös keskustellaan tarpeen mukaan.

Kaupalliseen tarkoitukseen perustettu aseliike tai kaupalliseen toimintaan tarkoitettu yksityiselle ampumaradalle on haettava ase- ja elinkeinolupa sisäministeriön poliisin ase- ja arpajaisosastolta. Lupa edellyttää ja velvoittaa luvanhakijaa kahdesti vuodessa suoritettavaan turvallisuustarkastukseen.

Poliisiviranomaisten rooli ampumaradan lupaprosessissa on vähentynyt, mutta ympäristöviranomaisten ottama kanta turvallisuuskysymyksissä ympäristölupaprosessissa on herättänyt avoimia kysymyksiä eri viranomaisten ammattitaidosta ja vastuualueista. Ympäristöministeriön ympäristöneuvos Anna-Maija Pajukallio kertoi esimerkiksi ampumarataseminaarissa 5.3.2010, että yhden luukun periaatetta ei voi noudattaa ampumaratojen lupaprosesseissa erityisesti puhuttaessa ampumaradan turvallisuusasioista. Ympäristöviranomaisten ottama kanta ampumaradan turvallisuusseikoista olisi syytä kyseenalaistaa ja keskustella poliisiviranomaisten kanssa tapauskohtaisesti, kuitenkin unohtamatta omia ennakkotoimia turvallisuuden parantamiseksi.

4 YMPÄRISTÖ- JA TURVALLISUUSSELVITYKSET

Ampumaratojen suurin syy oikeustoimiin on ampumaratojen lyijypitoisuus ja kiistely lyijyn käyttäytymisestä maaperässä. Ampumaradoilla on yritetty kokeilla myös muita metalleja (rauta ja teräs) ampumarajoitteluun mutta huonolla menestyksellä, koska edellä mainitut metallit liukenevat orsivesiin helpommin. Ampumaurheilun turvallisuussääntöjen mukaan esimerkiksi kimmokevaaran takia hyväksytään ainoastaan tällä hetkellä lyijynhaukien käyttö.

Aseissa käytettävät luoti- ja haulimateriaalien vaihtoehtoiset metallit ovat teollisuudessa ja asetehtaissa kehittelyn alla, mutta uusia innovaatioita ja päätöksiä ei ole vielä nähtävissä. Ampumaratojen ympäristöluvan saamisen ehtona on selvittää sidosryhmien kanssa ampumaratojen lähellä olevien pohjavesien sijainti sekä asutukselle aiheutuvien meluhaittojen tarkistaminen. Ampumarata alueen kaavoitus ja maanomistus on myös tärkeää selvittää, jotta kaikki ampumaratatoiminnasta johtuva haitta jää ampumaradan toiminnasta vastaavan yhdistyksen tai seuran omalle alueelle.

4.1 Maaperä ja pohjavesitutkimukset

Ympäristölaki edellyttää ampumaradan ympäristöluvan hakijan tutkimaan ja selvittämään esimerkiksi maaperän ja pohjaveden tila puolueettoman yhtiön tekemin tutkimuksin. Tutkimusten kustannusarvio on normaalitapauksissa noin 5000 euroa, jossa on mukana maaperän ja pohjaveden perustutkimus. Jos tutkittava alue on laaja tai jokin muu seikka lisää tutkimuspisteitä, kustannus on suurempi. Maaperän tutkimuksissa selvitetään metallien ja savikiekkojen pitoisuuksia. Pohjaveden mittauksissa tutkitaan pohjaveden virtaussuuntia ja syvyyksiä sekä metallijäämien mahdollista liukenemista orsi- (pinta) ja pohjavesiin. Maaperän tutkimuksissa olisi otettava myös huomioon maaperän laatu ja sedimentin paksuus. Tutkimusten kalleus antaa aiheutta kysyä voisiko yhteiskunta tai muu taho ottaa osaa tutkimuksiin, koska ampumaratojen omistajilla taloudelliset resurssit ovat usein rajalliset. Riistanhoitoyhdistyksien ja

ampumaseurojen toiminta perustuu yhdistystoiminnan takia pitkälti nollabudjettiin.

Pohjavesiluokka yksi ei anna usein mahdollisuuksia säilyttää tai rakentaa ampumarataa, koska kustannukset maaperän suojaamiseen voivat olla mittavia. Kiväärivallien puhdistus ja suojaaminen on yleensä mahdollista kyseisessä pohjavesiluokassa. Hirvi-, luodikko-, ja pistooliratojen harrastustoimintaa voidaan näin ollen jatkaa useissa tapauksissa. Näissä tapauksissa tutkiminen olisi syytä kuitenkin suorittaa tarkasti ja huolellisesti.

Pohjavesiluokka kaksi eli puhutaan mahdollisesta pohjavesireservistä ja käyttötarpeesta tulevaisuudessa, aiheuttaa eniten tulkintoja ja riitatapauksia. Ampumaratojen maaperän rakenne, pohjaveden virtaus, pohjaveden sijainnin tutkiminen, pohjaveden riittoisuus ja pohjaveden laadun tutkiminen on kallista, monimutkaista ja vaikeaa. Lisäksi pohjavesiluokitukset ovat muuttuneet ja muuttuvat jatkuvasti. On ennakkotapauksia, että ampumaradan omistaja ei itse tiedä pohjaveden luokituksen muutoksesta.

Muut pohjavesiluokitukset antavat hyvät mahdollisuudet perustaa, jatkaa lupaa tai laajentaa ampumarataa. Pohjavesialueiden muutoksien ja luokituksen seuraaminen yhdessä paikallisen vesiyhtiön kanssa on ampumaradan omistajalle ensiarvoisen tärkeää.

4.2 Melututkimukset

Melututkimuksilla selvitetään ampumaradalla tapahtuvasta harrastustoiminnasta aiheutuvia meluhaittoja esimerkiksi omakoti, loma-asunto ja virkistysalueille. Melumittauksen suorittaa yleensä puolueeton tutkia perustuen ympäristöministeriön ohjearvoihin, tutkimustulokset liitetään sen jälkeen mukaan ympäristölupahakemukseen. Melumittaus suoritetaan, jos jokin taho sitä vaatii ja tarvetta melututkimukselle on. Mittauksen kalleudesta johtuen kannattaa tarvetta pohtia tarkkaan jokaisen ampumaradan kohdalla.

Melumittauksen kustannukset ovat normaalitapauksissa noin 2000 euroa, jos tutkimus voidaan suorittaa yhdessä päivässä. Tutkimuksen suorittamista helpottaa vähätuulinen sää ja huolellinen mittauskohteiden ennakkokatsaus.

Katsauksessa selvitetään mitkä alueet on syytä mitata ja onko mittaushetkellä kivääri tai haulikkoharjoitukset meneillään. Melumittauksilla mitataan yleensä harjoitusten ja kilpailujen yhteydessä tuottaman melun enimmäistaso lähimpien asumusten ja virkistysalueiden lähellä. Minimiarvot ovat 60- 65 desibeliä riippuen mitattavista kohteista. Melututkimukset tuottavat joskus tulkintaongelmia, koska liikenteen, lentoliikenteen ja teollisuuden taustamelua on vaikea erottaa mittaustuloksista.

Melutasoa voidaan laskea muun muassa ampumaradoille rakennettavilla maavalleilla. Vallien rakentaminen ja korottaminen auttaa erityisesti taajamien läheisyydessä sijaitsevien ampumaratojen meluongelmissa. Maansiirron kustannukset ovat yleensä mittavia, mutta kuntien tai muun tahon kanssa tekemät yhteistyösopimukset puhtaan täyte- tai raakamaan siirtoon ampumaratavalleiksi, alentavat yleensä kustannuksia huomattavasti.

Ampumaradan vastuuhenkilöiden on tarkistettava säännöllisen väliajoin ampumaradan lähellä olevan alueen kaavoitusilanne, jotta ampumaradan läheisyyteen ei kaavoitettaisi epähuomiossa omakoti-, loma-asutus tai virkistysaluetta. Melutasot olisivat näin ollen ennakoitavissa, eikä aiheutettaisi tarpeettomia riitatapauksia ja oikeustoimia.

4.3 Turvallisuus katsaus

Poliisiviranomainen antaa tarvittaessa lausunnon uuden ampumaradan turvallisuusriskeistä ja vanhan ampumaradan turvallisuusriskeistä laajennuksen tai muutoksen jälkeen. Poliisiviranomaisella ei ole ampumaradoille erikseen lakiasetuksia tai ohjesääntöjä. Käytännössä poliisiviranomaiset katsovat ampumarataa rikoslain näkökannalta. Ampumaradan osalta katsotaan luodin lentoradan riskejä ja kimmokevaaran mahdollisuutta. Ampumaradalle on myös käytännössä asetettu varoituskylttejä ilmoittamaan vaarasta ulkopuolisille, jotka

liikkuvat ampumaradan läheisyydessä tietoisesti tai vahingossa. Ampumaratakylttien kustannusarviot pienelle ampumaradalle, jossa tarve on yleensä esimerkiksi kolme varoituskylttiä, on noin 500 euroa.

Ampumaradalle myös on suositeltu tekemään aitarakenteita estämään eläinten ja ihmisten tahaton kulkeutuminen ampumaradalle. Aitarakenteista edullisempia olisi itse tehty aitarakenne tai riista- aita. Ampumaradalle voidaan asettaa puomirakenteet katkaisemaan liikenne ennen kaikkea turvallisuusseikkojen takia, jos se on mahdollista tienluokituksesta johtuen. Ampumaradalle on annettu ohjeistus yleisestä vaaramerkistä, esimerkiksi nostamalla lipputankoon punainen varoituslippu.

On ollut huomattavissa ympäristöviranomaisten ottavan nykyisin kantaa myös turvallisuusseikkoihin. Ympäristöviranomaisen joka ottaa kantaa ja vastuuta yleisiin turvallisuusasioihin antaa aiheutta kuitenkin kysyä ammattitaidon ja koulutuksen merkitystä turvallisuusasioissa. Turvallisuuslausunnot antaa yleensä poliisiviranomainen sitä pyydettyä tai epäillessä ampumaradan turvallisuus riskejä. Uuden ampumaratalain ja mahdollisen uuden ohjeistuksen jälkeen turvallisuuskatsaus on mahdollisesti selkeämpi kuin nykyinen tilanne.

5 YHTEENVETO- JA MUISTILISTA

5.1 Ampumaradan omistaja ja käyttäjä

Ampumaradan omistajien ja käyttäjien olisi syytä olla huolellinen uusien vaatimusten ja velvoitteiden suhteen, jotka lisäävät vaatimuksia ulkona sijaitseville ampumaradoille. Ampumaradalla on useita toisistaan tietämättömiä käyttäjäryhmiä, joiden olisi syytä yhdessä pohtia keinoja ampumaradan säilyttämiseksi paikkakunnalla ja ampumaradan kehittämiseksi eri käyttötarkoituksiin. Ampumaratoihin kohdistuu ja liittyy useita lakeja sekä ohjeita, jotka olisi syytä vuosittain tarkistaa oman ampumaradan kohdalta, jotta ei jouduttaisi siihen tilanteeseen jolloin ampumarata jouduttaisiin sulkemaan.

Jokaisen kunnan edun mukaista olisi pyrkiä säilyttämään ampumarata nykyisellä paikalla, jos ei tule esiin pakottavaa tarvetta sulkea ampumarataa. Taloudelliset investoinnit saattavat olla kunnalle mittavat, jos nykyinen ampumarata joudutaan sulkemaan ja rata- alueen puhdistuskulut ja vastuu lankeaa kunnalle. Usein näin tapahtuu ampumaradan vastuuhenkilöiden vaihduttua harrastustoiminnan luonteesta johtuen sekä yhdistysten taloudellisten resurssien vähäisyydestä johtuen. Ampumaradan lakkauttamisen jälkeen on uuden ampumaradan perustaminen vaikeaa, koska yleensä lupaehdot ovat tiukentuneet esimerkiksi kiristyneiden melusäännösten takia.

Ampumaradan omistajien olisi syytä pohtia ampumaradan näkyvyyden ja ampumaradalla tapahtuvan harrastustoiminnan tiedottamisen merkitystä. Ampumaradalla tapahtuvan harrastustoiminnan voisi tuoda näkyville nykyistä enemmän paikallisen ja maakunnallisen median esiin tuomana. Medianäkyvyys toisi metsästyksen ja ampumaurheilun julkisemmaksi ja luonnollisen tarkastelun kohteeksi varsinkin suuren yleisön nähtäville. Nyky-yhteiskunta on vieraantunut metsästyskulttuurista ja myös sen siirtämisestä suomalaisille lapsille sekä nuorille. Väestön muuttaessa kaupunkeihin ja asutuskeskuksiin tuo myös uusia haasteita metsästyskulttuurin jatkamiseksi.

Julkisuuskuvan avartaminen antaisi enemmän mahdollisuuksia säilyttää harrastustoimintaa paikkakunnalla, jos ampumaradalla on aktiivista toimintaa ja innokkaita vetäjiä sekä pidetään ampumaradan yleisilmeestä huolta.

Ampumaratojen tulevaisuus nähdään vaikeana, koska jokaisella ampumaradalla on periaatteessa jokin syy minkä vuoksi rata voitaisiin sulkea. Voidaankin kysyä tulemmeko toimeen ilman ampumaratoja? Tai, että ampumarata sijaitsisi kymmenien kilometrien etäisyydellä käyttäjistä? Mitkä olisivat muut vaihtoehdot? Voidaanko vaatia metsästysharrastuksen lopettamista ja ampumaurheilun lakkauttamista? Katoavatko ongelmat ja minne harrastajat siirtävät ampumaharjoittelun? Vastaukset voivat olla paljon huonommat kuin nyt tämänhetkinen tilanne. Tällä hetkellä me tiedämme missä harjoitellaan ja mihin mahdolliset ympäristöriskit kohdistuvat.

5.2 Muistilista ampumaradan omistajalle tai käyttäjälle

1. Kunnan virkamiesten ja luottamusmiesten tapaaminen vuosittain.
2. Maakuntakaavoituksen päivitys ja tarkistus tarvittaessa.
3. Yleis- ja asemakaavan tarkistus vuosittain.
4. Pohjavesiluokituksen tarkistus vuosittain ja paikallisen vesiosakeyhtiön kanssa tehtävä yhteistyö.
5. Omaehtoinen turvallisuuskatsaus poliisiviranomaisten kanssa uuden ampumaradan perustamisen tai vanhan ampumaradan muutostöiden jälkeen.
6. Melumittaus tarvittaessa, vältetään turhia ja kalliita mittauksia, liittyy läheisesti kaavoituksen onnistumiseen.
7. Jätehuollon toimivuuden tarkistaminen ampumaradalla vuosittain.
8. Ampumaradan ympäristöluvan päivämäärien tarkistus.
9. Medianäkyvyyden ja tiedottamisen suunnittelu.

LÄHTEET

- Ampumaurheiluliitto. 2010. Hakupäivä 11.1.2010
<http://www.ampumaurheiluliitto.fi/esittely>
- Ampumaurheiluliitto. 2010. Hakupäivä 11.2.2010
http://www.ampumaurheiluliitto.fi/nuoriso/hieno_harrastus
- Eduskunta haku ja asiakirjahaku. 2010. Hakupäivä 31.1.2010
[http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+106/2009&base=erhe
&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD](http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+106/2009&base=erhe&palvelin=www.eduskunta.fi&f=WORD)
- ELY- keskus. 2010. Hakupäivä 22.2.2010
<http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskus/Sivut/default.aspx>
- Forssell, J. & Laurila, E. 2007. Hyvät media suhteet. Juva: WS Bookwell Oy
- Hollo, E. 2009. Johdatus ympäristöoikeuteen. Helsinki: Talentum media Oy
- Lehikoinen, H. 2009. Osijekin ympäristöseminaari. Urheiluampuja 81(4), 24
- Lindroos, S. ym. Ampumarata-alueiden pilaantunut maaperä. Pohjoiskarjalan ympäristökeskus 2002 Gummerus 2002 Jyväskylä
- Lukkarinen, M., ympäristöneuvos, Elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus. 2010. Haastattelu 26.1.2010. Tekijän hallussa.
- Metsästäjiliitto. 2010. Hakupäivä 22.1.2010
<http://www.metsastajaliitto.fi/?q=node/89>
- Metsästäjien keskusjärjestö. 2010. Hakupäivä 11.1.2010
http://www.riista.fi/?mag_nr=11
- Metsästäjien keskusjärjestö. 2010. Hakupäivä 11.1.2010
http://www.riista.fi/?mag_nr=8&group=00000175
- Metsästäjien keskusjärjestö. 2010. Hakupäivä 11.1.2010
http://www.riista.fi/index.php?group=00000123&mag_nr=9
- Metsästäjien keskusjärjestö. 2010. Hakupäivä 28.2.2010
http://www.riista.fi/index.php?group=00000287&mag_nr=8
- Nikunlaakso, M. 2009. Uhkia ja mahdollisuuksia. Metsästäjä 58(6), 48
- Poliisi hallinnon tiedotuslehti 2001/4 Hakupäivä 18.1.2010
[http://www.poliisi.fi/poliisi/periodic.nsf/vwArchivedDocuments/7CAB6CD41D8C7
404C2256B83002FD18F](http://www.poliisi.fi/poliisi/periodic.nsf/vwArchivedDocuments/7CAB6CD41D8C7404C2256B83002FD18F)

Reserviläisliitto. 2010. Hakupäivä 11.1.2010
<http://www.reservilaisliitto.fi/toiminta>

Reserviläisliitto. 2010. Hakupäivä 11.1.2010
<http://www.reservilaisliitto.fi/toiminta/ammunta>

Sisäasiainministeriö. 2010. Hakupäivä 22.2.2010
<http://www.intermin.fi/arpajaisase>

Suomen metsästäjä ja kalastusliitto. 2010. Hakupäivä 11.1.2010
<http://www.eramies.org/NewFiles/historia.html>

Suomen kuntaliitto. 2002. Hakupäivä 22.2. 2010
http://www.google.com/search?hl=fi&rls=com.microsoft%3Afi%3AIE-SearchBox&rlz=117SUNA&q=Kunnan++ymp%C3%A4rist%C3%B6suojelu+teht%C3%A4v%C3%A4t+lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%B6ss%C3%A4&btnG=Haku&aq=f&aql=&oq=&gs_rfai=

Viitanen, M. 2009. Ampumaurheiluliiton arvot. *Urheiluampuja* 81(1), 28- 29

Viitanen, M. 2009. Eduskunnan tavoitteena toimiva ampuma- aselaki. *Urheiluampuja* 81(6) 34- 35

Vikberg, P. 2007. Metsästyssuuratutkimus. *Metsästäjä* 56(4), 40

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Ympäristöministeriö. 2010. 9.2.2010
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=587&lan=fi>

.